

εὐχαρίστησις ἦτο νὰ ἦμαι μαζί των. "Οτε δὲ τὸ βράδυ διηγούμενη εἰς τὸν πατέρα μου, ὅτι ἐπέρασα εὐχαριστότατα τὴν ἡμέραν μου, ὅτι ἔπαιξα, ἐχόρευσα καὶ ἐτραγουδῆσα μὲ νέους καὶ μὲ νέας, ἔλεγεν: "Ωραία, παιδί μου! Ἐξακολούθει, δὲν ἤμπορεῖς νὰ μοῦ κάμῃς μεγαλειτέραν χαράν, καὶ σὲ ὠφελεῖ πολὺ.

Ἀληθῶς δὲ εἶχον γείνει ἄλλος ἄνθρωπος, καὶ πολλάκις ἐξεπληττόμην ὁ ἴδιος ἀπὸ τὴν εἰκόνα τὴν ὁποίαν μ' ἐδείκνυε τὸ κάτοπτρον. Ἦτο ἀνθηρὰ καὶ φαιδρὰ μορφή νέου ἀμερίμνου, ὅστις ἔβλεπε τὸν κόσμον μὲ ζωηροὺς καὶ πλήρεις ἐμπιστοσύνης ὀφθαλμούς. Εἰς τὴν πατρικὴν μου πόλιν εἶχον κοίλους τοὺς ὀφθαλμούς καὶ καταβεβλημένην τὴν ὄψιν. Οἱ συλλογισμοί μου ἐν τούτοις ἐφέροντο πολλάκις πρὸς τὸ μικρὸν μου σπουδαστήριον, καὶ πρὸς τὸ χειρόγραφον ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχον ἐγκύψει ἔτη ὀλόκληρα, χωρὶς νὰ κατορθώσω νὰ ἐννοήσω ἐντελῶς τὸ μυστηριώδες του κείμενον. Ἐλεγον δὲ κατ' ἐμαυτὸν, ἀφοῦ θεραπευθῇ ὁ πατήρ μου καὶ ἐπιστρέψωμεν πάλιν εἰς τὸν ἥσυχον βίον μας, νὰ ἐπαναλάβω μὲ νέας δυνάμεις τὰς ἐργασίας μου, ἵσως δὲ καὶ μὲ περισσοτέραν ἐπιτυχίαν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ διώξω ἀπὸ τὴν κεφαλὴν μου τὴν ἀρχαιότητα καὶ ν' ἀπολαύσω τὸ παρόν. Τοῦτο δὲ μοῦ κατέστη ἐντὸς ὀλίγου πολὺ εὐκολον. Ἐρωτεύθην.»

Ὁ Κλάσεν εἰσέγησε καὶ ἔστησεν ἀπλανῆ πρὸ αὐτοῦ τὰ βλέμματα. Εἶτα ἐκένωσεν ὀλόκληρον ποτήριον, καὶ ἀπειλῶν διὰ τοῦ λιχανοῦ, εἶπε, πρὸς τὸν ἀέρα ὁμιλῶν, ὡς ἂν ἔβλεπε φάντασμα·

— "Αθλιον πλάσμα.

"Ἐμεινε ἐπὶ μίαν στιγμὴν σιγῶν, καὶ ἤρχισε πάλιν διηγούμενος:

— Πολὺ μακρὰ θὰ ἐγίνετο ἡ ἱστορία μου, ἂν ἤθελον νὰ σὰς διηγηθῶ πόσα τεχνάσματα μετεχειρίσθησαν, διὰ νὰ μὲ σαγηνέουσιν. Ἦμην πλούσιος καὶ ἦτο γνωστόν. Ἦμην ἀγαθός, εὐπιστος καὶ τὸ ἐξεμεταλλεύθηκα αἰσχροῦς. Ἦμην εἰκοσιεπτὰ ἐτῶν καὶ δὲν εἶχον πείραν περισσοτέραν μαθητοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ ζωὴ παρῆλθεν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν καὶ ὁδηγίαν τῶν γονέων καὶ διδασκάλων του. Ἐκείνη εἶχεν ἤδη ζήσει παραχῶδῃ καὶ πολυτελεῇ ζωῇ, μολοντί ἦτο μόλις εἰκοσιδύο ἐτῶν. Εἶχε νυμφευθῇ δεκακοκταετῆς κόρη ἐπίσημόν τινα γέροντα, τοῦ ὁποίου ὁ τίτλος καὶ ἡ κοινωνικὴ θέσις τὴν εἶχον γοητεύσει, ὅστις ὅμως τὴν ἠπάτησεν, διότι, ἀντὶ πλουσίου, ὅπως παρίστατο, ἐφάνη ὅτι ἦτο πάμπτωχος. "Οτε δὲ δύο ἔτη μετὰ τὸν γάμον ἀπέθανε, ἀφῆκε τὴν νέαν χήραν ἐντελῶς ἄπορον. Ἀλλ' ἐκείνη εὗρισκε πόρους· εὗρισκεν ἀνθρώπους, οἵτινες τὴν ἐδάνειζον χρήματα, καὶ ἐλάμβανον ὡς ἀσφάλειαν τὸ μέγα τῆς ὀνομας, τὴν ἔκτακτον καλλονὴν τῆς, τὴν νεότητά, τὴν εὐ-

φυίαν τῆς καὶ τὴν πεποιθισίν τῆς εἰς πλούσιον μέλλον. Εἰς τὰς χεῖρας τῆς κατήντησα ὡς μαλακὸς κηρός. Μετὰ ἕξ δὲ ἐβδομάδας, ἀφοῦ τὴν ἐγνώρισα, ἔζων μόνον δι' αὐτὴν καὶ δι' αὐτῆς. Καὶ ὅτε μοῦ ἔδωκε τὴν χεῖρά της, μετὰ γονυπετῇ μου ἱκεσίαν, ἐνόμισα ὅτι ἔγεινα ὁ εὐτυχέστερος τῶν θνητῶν.

(Ἐπεται συνέχεια).

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Β'.

ΑΙΤΙΑΙ ΔΙΑ ΤΑΣ ΟΠΟΙΑΣ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΟΥΤΟΙ
ΗΝΑΓΚΑΣΘΗΣΑΝ ΝΑ ΕΓΚΑΤΑΛΙΠΩΣΙ
ΤΗΝ ΟΙΤΥΛΟΝ.

Οἱ Στεφανόπουλοι, ἕνεκα τῆς ὑψηλῆς καταγωγῆς των καὶ, κατὰ συνέπειαν, ἕνεκα τῶν λαμπρῶν συνοικεσιῶν τὰ ὁποῖα συνῆψαν μὲ τὰς πλούσιωτάτας οἰκογενεῖας τῆς Οἰτύλου, κατέστησαν ἰσχυρότατοι ὄχι μόνον ἐν Οἰτύλῳ, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλην τὴν Μάνην. Ἡ ὑπεροχὴ των αὐτῇ ἤρχισε νὰ διεγείρῃ τὸν φθόνον πολλῶν συμπατριωτῶν των καὶ μάλιστα τῶν κατοίκων τῆς Μάνης καὶ τῆς ἄλλης Πελοποννήσου. Τὸν φθόνον τοῦτον ἔτι μᾶλλον ἠύξησε τὸ ἐξῆς γεγονός:

Τῷ 1625, ἐπὶ Μουράτ τοῦ Δ', στρατὸς τουρκικὸς ἐπορεύθη κατὰ τῆς Οἰτύλου. Νύκτωρ ὅμως οἱ Οἰτύλιοι μετὰ τῶν Μανιατῶν ἐπέπεσον κατὰ τοῦ στρατοῦ τούτου, τὸν διεσκόρπισαν καὶ συνέλαβον διακοσίους αἰχμαλώτους ἐξ αὐτοῦ. Ὁ ἐν Κορώνῃ εὐρεθεὶς τότε Καπουδᾶν πασᾶς, ἅμα ἔμαθε τὸ δυστύχημα τοῦτο, μετέβη εἰς Οἰτύλον ἵνα ἐξαγοράσῃ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας Τούρκους. Πρὶν ἢ πληρώσῃ ὅμως τὰ λύτρα, ἠθέλησε νὰ μάθῃ ἀκριβῶς, τίνας θὰ ἐλάμβανον τὰ χρήματα ταῦτα. Τότε δὲ μόνοι οἱ Στεφανόπουλοι ἐτόλμησαν ν' ἀποδειχθῶσιν ἀντίπαλοι τοῦ Σουλτάνου. Κατόπιν δὲ καὶ οἱ Μανιάται ἠθέλησαν νὰ λάβωσι μερίδιον ἐκ τῶν λύτρων τούτων, ἀλλ' οὐδὲν τοῖς ἐδόθη.

Περὶ τὸ 1640 συνέβη καὶ τὸ ἐξῆς γεγονός, τὸ ὁποῖον ἐπηύξησε τὰς μεταξὺ Οἰτυλίων καὶ Μανιατῶν ἐριδας καὶ μάχας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὑπῆρχε Λυμπεράκης τις, καταγόμενος ἐκ Μάνης, ἀνὴρ ἀνδρείος καὶ φοβερός, ὁ ὁποῖος ὑπηρετεῖ ὡς ἀξιωματικὸς ἐν τῷ τουρκικῷ στρατῷ. Ἦτο δὲ ἀνεψιὸς τοῦ Γερακάρη, ἐκ τῆς περιφήμου οἰκογενείας τῶν Κοσμάδων. Ὁ Λυμ-

περάκης οὗτος ἡρραβωνίσθη μίαν τῶν θυγατέρων τοῦ Γιακουμῆ Γιατριάνου, καὶ τούτου ἀνήγοντος εἰς μεγάλην οἰκογένειαν.

Τὴν οἰκογένειαν ταύτην ὁ μὲν παπα-Νικόλαος τὴν ὀνομάζει, Γιατριάνου, ὁ δὲ Καμβιάνης, Medicis. Τὴν δὲ οἰκογένειαν τῶν Κοσμάδων ὁ Καμβιάνης τὴν γράφει Cosimi. Τὸ ὄνομα δὲ Μεδίκης, ὡς ὄνομα οἰκογενείας, σώζεται ἀκόμη καὶ σήμερον μεταξύ τῶν ἐν Καρυαῖς Ἑλλήνων.

Τῆς κόρης ἐκείνης ἤρᾱτο περιπαθῶς εἰς τῶν ἐν Οἰτύλῳ Στεφανοπούλων, ὁ καλούμενος Μιχάλης Λεμιθάκης. Μίαν λοιπὸν τῶν ἡμερῶν ὁ τελευταῖος οὗτος, παραλαβὼν τοὺς φίλους του ἔδραμε κατὰ τῶν Γιατριάνων καὶ διὰ τῆς βίας ἤρπασε τὴν μνηστὴν τοῦ Λυμπεράκη. Τὴν ἀρπαγὴν ταύτην ἠκολούθησαν μεγάλαι ἔριδες καὶ οὐκ ὀλίγοι φόνοι. Ἐκτοτε δὲ μεταξύ Κοσμάδων καὶ Γιατριάνων ἀφ' ἐνὸς καὶ Στεφανοπούλων ἀφ' ἐτέρου ὑπῆρξε τοσοῦτον μῖσος καὶ τοσαύτη ἔχθρα, ὥστε διὰ τὴν ἡσυχίαν καὶ ἐκυτῶν καὶ τοῦ τόπου τῶν ἔπρεπεν, ἢ οἱ μὲν, ἢ οἱ δέ, νὰ φύγωσιν ἐκ Πελοποννήσου.

Οἱ Τοῦρκοι πολλάκις προσεπάθησαν νὰ ὑποτάξωσι τὴν Οἰτύλον καὶ τιμωρήσωσι τοὺς ἀνυποτάκτους Στεφανοπούλους· ἀλλ' ὁσάκις ἐξεστράτευσαν κατ' αὐτῶν, πάντοτε ἀπέτυχον, κυρίως διότι δὲν εἶχον καμμίαν θέσιν στρατηγικὴν παρὰ τὴν πόλιν. Βραδύτερον ὅμως διὰ τῆς εἰσηγήσεως τοῦ Λυμπεράκη κατώρθωσαν καὶ ἔκτισαν τὸ φρούριον τῆς Κελέφας, οὐ πολὺ μακρὰν τῆς Οἰτύλου κείμενον.

Τὴν εἶδῃσιν ταύτην ἐπιβεβαιῶσθαι ὁ Οὐέλερ καὶ ὁ Λα-Γυιλλετιέρ. Λέγει δὲ ὅτι ὁ Μέγας Βεζύρης, διὰ τῆς διαφθορᾶς τοῦ Λυμπεράκη, τὸν ὅποιον ἐκράτει αἰχμάλωτον, κατῴρθησε καὶ ἔκτισε δύο φρούρια, τὸ ἐν ἐν Πορτογαλίῳ τῆς Πελοποννήσου καὶ τὸ ἕτερον ἐν Οἰτύλῳ ἐπὶ τῇ προφάσει τοῦ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἐμπορίου. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου τούτου, γράφων πρὸ τῆς καταλήψεως τῆς Κρήτης ὑπὸ τῶν Τούρκων, προμαντεύει ὅτι ἡ κατάληψις τῆς νήσου ταύτης θὰ προξενήσῃ ἀναποφεύκτως καὶ τὴν ὑποταγὴν τῶν Μανιατῶν, τοῦθ' ὅπερ καὶ συνέβη. Περὶ δὲ τῆς φυγῆς τῶν Μανιατῶν ἐκ Πελοποννήσου λέγει τὰ ἑξῆς· «Τέλος πάντων οἱ κάλλιον σκεπτόμενοι μεταξύ τῶν Μανιατῶν ἀπεφάσισαν νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν πατρίδα των, παρὰ νὰ ὑποταχθῶν εἰς τοὺς Ὀθωμανούς. Ἐπεμψαν δὲ νὰ ζητήσωσι κατοικίαν παρὰ τοῦ Πάπα ἐν τῷ Ἐκκλησιαστικῷ Κράτει, καὶ εἰς τὸν δούκα τῆς Τοσκάνης. Ἀφοῦ δ' ἐντεῦθεν ἀπερρίφθησαν, ἀπετάθησαν εἰς τὴν Δημοκρατίαν τῆς Γενούης, ἡ ὁποία, σκεπτομένη ἐπὶ τῶν ἀγρίων ἡθῶν τῶν κατοίκων τῆς νήσου Κορσικῆς, ἠκροάσθη κάλλιον τῶν προτάσεων του. Λέγουσι δὲ οἱ Γενουήσιοι ὅτι ἡ βαρβαρότης τῶν Μανιατῶν δὲν θὰ ὑπάρξῃ ποτὲ τόσον μεγάλη, ὥστε ἡ τῶν Κορσικανῶν νὰ μὴ δυνήθῃ νὰ τὴν ἀντισταθμίσῃ. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι, ἐὰν ἡ συνθήκη αὕτη ἐπιτύχῃ, οὐδέποτε ἐθνικὸν συνοικέσιον θὰ ὑπῆρξε καλλιτέρας ἐκλογῆς. Οἱ κοινοὶ

γάμοι των θὰ παραγάγουν, τέκνα τὰ ὅποια θὰ ἦναι τοσαῦτα ἀριστουργήματα θηριωδίας.» (La-Guilletiere. Athenes ancienne κ.τ.λ. σελ. 46 — 47). Ἡ τελευταία αὕτη προφητεία τοῦ Λα-Γυιλλετιέρ δὲν ἐξεπληρώθη, διότι, ὡς πληροφοροῦμαι, οὐδέποτε Ἑλλήν τῆς Κορσικῆς προσεκληθῆ ἐνώπιον τῶν κακουργιοδικείων ἐπὶ κατηγορίᾳ κλοπῆς ἢ φόνου. Τούναντίον δὲ ὅλοι οἱ ἱστοριογράφοι ἐπαινοῦσι τοὺς Ἑλλήνας τούτους, πλὴν τοῦ J. M. Jacobi, ὁ ὁποῖος τοὺς ἐκλαμβάνει ὡς κατακτητὰς ξένων γαιῶν.

Ἀπαξ οἱ Τοῦρκοι ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Κελέφας δὲν ἄφινον πλέον οὐδένα Οἰτύλιον νὰ διέλθῃ ἐκεῖθεν, χωρὶς νὰ τὸν πυροβολήσωσιν. Οὕτω δ' οἱ Οἰτύλιοι δὲν ἦσαν πλέον κύριοι τῶν ἀγρῶν των, αἱ δὲ γυναῖκές των δὲν ἠδύναντο νὰ ἐξέλθωσιν ἐκτὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως.

Ὅτε οἱ Τοῦρκοι, τῷ 1669, ἐγένοντο κύριοι τῆς Κρήτης, τότε ἐκεῖθεν ἐπεχείρησαν ἐπιδρομὰς κατὰ θάλασσαν ἐναντίον τῶν παραλίων πόλεων τῆς Μάνης καὶ ἰδίως ἐναντίον τῆς Οἰτύλου. Οὕτω δ' οἱ Οἰτύλιοι περιεζώσθησαν στενῶς, κατὰ τε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, ὑπὸ τῶν Τούρκων, οἵτινες ἦσαν ἰσχυρότατοι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην.

Ἐνεκα δὲ πάντων τούτων οἱ Οἰτύλιοι δὲν ἠδύναντο πλέον νὰ ζήσωσιν ἡσυχῶς καὶ εἰρηνικῶς ἐν Πελοποννήσῳ.

Γ'

ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ ΤΑΥΤΗΣ

ΕΞ ΟΙΤΥΛΟΥ.

Ἐξ ἀνάγκης λοιπὸν οἱ Οἰτύλιοι ἀπεφάσισαν νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰς οἰκίας των καὶ τοὺς ἀγρούς των, καὶ νὰ ζητήσωσιν ἄλλους τοιοῦτους ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ὅπου νὰ δυνήθωσι νὰ βιώσωσιν εἰρηνικῶς. Ἀπεφασίσθη νὰ σταλῇ ἐκ τῶν προτέρων ἄνθρωπός τις, ὁ ὁποῖος νὰ ἐπισκεφθῇ διαφόρους τόπους καὶ συνεννοηθῇ μὲ διαφόρους Κυβερνήσεις περὶ παραχωρήσεως γαιῶν. Τοιοῦτος ἐξελέγη ὁ Ἰωάννης Κουτζικάλης, ἄνθρωπος εὐπαίδευτος καὶ πολὺπειρος. Ὁ Ἑλλήν οὗτος, ἐπισκεφθεὶς πολλὰ μέρη τῆς Ἰταλίας, κατήντησεν ἐπὶ τέλους εἰς Γένουαν. Ἡ Γενουησιακὴ Κυβέρνησις ὑπεσχέθη νὰ παραχωρήσῃ γαίαν εἰς τοὺς ἀποίκους Ἑλλήνας, ἀλλ' ἐν Κορσικῇ, ἐν τόπῳ καλούμενῳ Παομίᾳ. Ὁ Ἰωάννης Κουτζικάλης μετέβη εἰς Κορσικὴν καὶ ἐπισκέφθη τὰς γαίας τῆς Παομίας. Εὐρὼν δὲ ταύτας καταλλήλους, ἐπέστρεψεν εἰς Γένουαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Οἰτύλον, ὅπου οἱ κάτοικοι ἀνυπομόνως τὸν περιέμενον. Αἱ γαῖαι τῆς Παομίας, ὡς πληροφοροῦμεθα ἐκ τινος ἐγγράφου, εὐρισκομένου ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ Νομαρχείου τοῦ Αἰακκίου, ἀνῆκον ἄλλοτε εἰς τινα εὐγενῆ, Godefroy de Marini καλούμενον. Ἐν τῷ μεταξύ δὲ τούτῳ ἡ γενουησιακὴ Δημοκρατία

ἀπήλλαξε ταύτας ἐκ τοῦ πρώτου κυρίου των, ὅπως τὰς παραχωρήσῃ τοῖς Ἑλλήσι τούτοις.

Ἡ ἀναχώρησις ἀπεφασίσθη, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἤρχισαν νὰ παρασκευάζωνται. Ἦσαν δὲ ἤδη ἔτοιμοι, ὅτε κατὰ τὴν γαλλικὸν τι πλοῖον ἐκ Μασσαλίας, ὑπὸ τινα πλοίαρχον καλοῦμενον Ἀνδρέαν Δανιήλ, ἤραξεν ἐν τῷ λιμένι τῆς Οἰτύλου. Χωρὶς δὲ νὰ χάσῃ πολὺν καιρὸν, συνειφώνησαν περὶ τοῦ ναύλου καὶ τοῦ ταξιδιῶν καὶ ἀμέσως ἐπεβιβάσθησαν ἐπὶ τοῦ πλοίου. Ἦσαν δέ, ὡς λέγεται, ἐν ὅλῳ Στεφανόπουλοι, ἄνδρες γυναῖκες καὶ παιδιὰ, τετρακόσιοι τριάκοντα, καὶ ἄλλοι διάφοροι, τριακόσιοι. Τινὲς δὲ τῶν Στεφανοπούλων ἔμειναν διὰ παντὸς ἐν Οἰτύλῳ.

Ἐπακόσιοι τριάκοντα ψυχαί, μεθ' ὧν τῶν ἀναγκαιῶν ἐκάστῳ ἐφοδίων, ἐπὶ ἐνὸς καὶ μόνου πλοίου, ἐπὶ ἐνὸς καραβίου, ὡς λέγει ὁ παπα-Νικόλαος, τοῦτο μοὶ φαίνεται δύσκολον καὶ μάλιστα ἀδύνατον. Ὁ Καμβιάγης καὶ ὁ παπα-Νικόλαος εἶναι συμφωνάτοι ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τούτων· ὁ δὲ Πορμερέλ, ἐν μὲν τῇ Ἐγκυκλοπαιδίᾳ τοῦ Διδώτου, λέγει ὅτι ἡ ἐν Κορσικῇ ἐγκατασταθεῖσα, τῷ 1677 (;), ἑλληνικὴ ἀποικία συνέκειτο ἐκ χιλίων ψυχῶν, ἐν δὲ τῇ ἱστορίᾳ τῆς Κορσικῆς, ἐξ ὀκτακοσίων μόνον ψυχῶν. Ἐν τούτοις αὐθεντικὸν τι ἔγγραφον, εὑρισκόμενον ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς οἰκογενείας τῶν ἐν Αἰακκίῳ Στεφανοπούλων Κομνηνῶν ὑπὸ τὸν τίτλον «*contratto co Greci*» ἀναφέρει ὅτι οἱ ἐν Γενούῃ φθάσαντες Ἑλληνες ἦσαν «*settecento persone, anzi di seicento persone*». Φαίνεται δὲ ὅτι ἐπρόκειτο κατ' ἀρχὰς μόνον περὶ ἑξακοσίων ψυχῶν. Παράδοσίς τις, ἔτι καὶ σήμερον σωζομένη ἐν Καρυαῖς, λέγει ὅτι τρία πλοῖα, περίπου συγχρόνως, ἀνεχώρησαν ἐξ Οἰτύλου, πλήρη ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν διὰ τὴν Κορσικὴν, τῶν ὁποίων τὸ ἐν ἀπωλέσθη. Κατὰ τὸν Καμβιάγην, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ἑλλήνων τούτων, οἱ Τούρκοι ἀμέσως εἰσῆλθον εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Μάνης, σφάζοντες καὶ καίοντες οὕτως, ὥστε ἔφερον εἰς μεγάλην ἀπελπισίαν ὅλους τοὺς κατοίκους τῶν μερῶν ἐκείνων. Ἐνεκα δὲ τούτου καὶ μία ἄλλη ἀποικία ἀπεφάσισε νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν Πελοπόννησον. Ἀμα δὲ παρουσιάσθη εἰς τὸν λιμένα τῆς Οἰτύλου πλοῖον Βενετικόν, τετρακόσιοι ψυχαὶ ἐπεβιβάσθησαν αὐτοῦ. Μόλις δὲ τὸ πλοῖον τοῦτο ἐξῆλθεν εἰς τὸ πέλαγος, πάραυτα προσελήθη ὑπὸ στόλου τουρκικοῦ, καὶ ὅλοι οἱ δυστυχεῖς Ἑλληνες ὡς ἀρνία ἐκρεουργήθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἐρρίφθησαν εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἡ Ἑλληνικὴ αὕτη ἀποικία κατέλιπε τὴν Οἰτύλον τῇ 3 Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1675. Ἦσαν δ' ἀρχηγοὶ αὐτῆς τρεῖς Στεφανόπουλοι, ὁ Γεώργιος, ὁ Ἀπόστολος καὶ ὁ Κωνσταντῖνος.

Κατὰ τὸν Λιμπεράνην καὶ τὸν Καμβιάγην, ἀρχηγοὶ τῆς ἀποικίας ταύτης ἦσαν ὁ Ἰωάννης Στεφανόπουλος ἀπὸ τοὺς Νοβακκαῖους, ὁ Ἀπόστολος Στεφανόπουλος ἀπὸ τοὺς Στεφαναίου καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Στεφανόπουλος ἀπὸ τοὺς Φατζαῖους. Αἱ πληροφορίες ὅμως, τὰς ὁ-

ποίας ἔσχον ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν ἐν Αἰακκίῳ Στεφανοπούλων Κομνηνῶν, εἶναι κάπως διάφοροι. Κατὰ τοὺτους ἀρχηγὸς τῆς ἀποικίας ταύτης ἦτο ὁ Γεώργιος Στεφανόπουλος Κομνηνός, ὁ ὁποῖος γέρων ἦδη, ἀμα ἐφθασεν εἰς Γένουαν ἀπέθανεν. Ὁ Γεώργιος οὗτος ἀφῆκε δύο υἱούς, τὸν Μιχαήλ, ἐκ τοῦ ὁποίου κατὰγονται οἱ ἐν Αἰακκίῳ Στεφανόπουλοι Κομνηνοί, καὶ τὸν Ἀπόστολον, ἐκ τοῦ ὁποίου κατήγετο ὁ προρρηθεὶς Δημήτριος Στεφανόπουλος Κομνηνός καὶ τοῦ ὁποίου ἡ γενεὰ ἐσβέσθη.

Αἱ περὶ πρωτείων ἐριδες, πληγὴ ἀρχαιοτάτη τῆς Ἑλλάδος ἐν γένει καὶ ἰδίᾳ τῆς Πελοποννήσου, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ ὑπάρχωσι καὶ μεταξὺ τῶν ἀποίκων τούτων Ἑλλήνων. Ἐν Οἰτύλῳ ὑπῆρχον πολλαὶ οἰκογένειαι φέρουσαι τὸ ἐπώνυμον Στεφανόπουλος, καὶ πιθανῶς ἐκ τῆς αὐτῆς ὁσφύς ἐξελθοῦσαι. Ἐκάστη δὲ τῶν οἰκογενειῶν τούτων ἐζήτει νὰ ἀρχῇ τῶν ἐπιλοίπων κατοίκων τῆς πόλεως. Πιθανῶς δέ, αἱ περὶ πρωτείων ἐριδες τῶν ἀποίκων τούτων νὰ ὑπῆρχον ἤδη καὶ ἐν Οἰτύλῳ· ἀλλὰ τοῦθ' ὅπερ θετικώτατα γνωρίζομεν ἐκ τινος ἐγγράφου, ὑπὸ τὸν τίτλον «*attestation de trois témoins grecs*» ἰταλιστῇ γεγραμμένου καὶ σωζομένου μέχρι σήμερον ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς οἰκογενείας τῶν ἐν Αἰακκίῳ Στεφανοπούλων Κομνηνῶν, καὶ ἄλλων εἰσέτι ἐγγράφων, εἶναι ὅτι αἱ τοιαῦται ἐριδες ἡγέρθησαν ἤδη ἐπὶ τοῦ πλοίου, τὸ ὁποῖον ἔφερε τὴν ἀποικίαν ταύτην εἰς Γένουαν, καὶ ἐξηκολούθησαν καθ' ὅλους τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους. Καὶ τοῦ μὲν μαρτυρικοῦ τούτου ἐγγράφου σκοπὸς εἶναι νὰ καταδείξῃ ὅτι κάποιος Στεφανόπουλος, τοῦ ὁποίου τὰ πρωτεῖα διεξεδίκουν καὶ ἄλλοι τινές, ὡς ἀρχηγός, ἐδάνεισεν ἢ ἔδωκε χρήματα τοῖς ἐν τῷ πλοίῳ ἐπιλοίποις Ἑλλησιν, ἐγὼ δὲ μανθάνω ἐξ αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἐγγράφων τοῦ αὐτοῦ εἶδους, τὴν περὶ τὸ ἄρχειν ματαιοφροσύνην τῶν Ἑλλήνων ἐκείνων, ἥτις πολλῶν κακῶν πρόξενος ὑπῆρξε πάντοτε τῇ Ἑλλάδι. Αἱ τοιαῦται ἐριδες καὶ ἀντιζηλῖαι ἐξηκολούθησαν καὶ καθ' ὅλους τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους. Τρανὸν δὲ παράδειγμα τούτου ἔχομεν τὴν διαγωγὴν τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος Δημητρίου Στεφανοπούλου Κομνηνοῦ, ὅστις, διὰ ν' ἀποκτήσῃ τὸν τίτλον τοῦ Πρίγκιπος, ἐπραξέ πᾶν θεμιτὸν καὶ ἀθέμιτον. Ἡ ματαιοφροσύνη δὲ τῶν σημερινῶν Καρυατῶν Ἑλλήνων στρέφεται περὶ τὸ ὄνομα Στεφανόπουλος: «Ὅλοι σχεδὸν ἀφῆκαν τὰ οἰκογενειακά των ὀνόματα καὶ αὐτοπραϊρέτως καλοῦσιν ἑαυτοὺς Στεφανοπούλους. Οὕτω δὲ ἀντὶ τῶν ὀνομάτων Τζαννετάκης, Φριμιγκάκης, Πετρολάκης, Παπαδάκης, Γουελάκης, Ραγγατζάκης, Σέρβος, Δρακάκης κλπ. κλπ. δὲν ἀκούει τις τὴν σήμερον εἰμὴ τὸ στερεότυ-

πον *Στεφανόπουλος*. Ἀλλά, βεβαίως καθαρὸν κέρδος τῆς ματαιοφροσύνης ταύτης θὰ ὑπάρξῃ ποτὲ ἡ παντελὴς σύγχυσις των ὀνομάτων.

Ὡσαύτως δ' ἤρχε τῆς ἀποικίας ταύτης καὶ ὁ προμνημονευθεὶς Ἰωάννης Κουτζικάλης, μᾶλλον ὡς σοφὸς καὶ πολὺπειρος, ὁ ὁποῖος ἐπίσης ἀπέθανεν ἐν Γενούῃ. Τοῦ δὲ κλήρου, ὅστις ἠκολούθησε τὴν ἀποικίαν ταύτην, ἤρχεν ὁ Παρθένιος Καλκάνδης, Ἐπίσκοπος Μαΐνης, ὁ ὁποῖος ἔφθασεν ἐν Παομίᾳ καὶ ἔδρυσεν τὸ Μοναστήριον τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ ὁ ὁποῖος πολλὰ ἔτη μετὰ ταῦτα ἀπέθανεν ἐκεῖ. Τοῦ Ἐπισκόπου τούτου τὴν διαθήκην) εὐρὼν ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς ἐν Αἰακκίῳ οἰκογενείας τῶν *Στεφανοπούλων Κορνηνῶν*, δημοσιεύω κατωτέρω. Περὶ δὲ τοῦ Ἀποστόλου λέγεται ὅτι ἦτο ἄνθρωπος ἐλεήμων καὶ φιλόκαλος καὶ ὅτι, ἅμα ἔφθασεν εἰς Παομίαν, ἔκτισεν ἰδίαις δαπάναις ἐκκλησίαν καὶ ἐδοῆθει τοὺς πτωχοὺς· καὶ ὅτι, μετὰ τινα χρόνον, ὅτε ἀπέθανεν ὁ μονογενὴς υἱὸς του, κατελήφθη ὑπὸ τινος μελαγχολίας, ἥτις τὸν ὤθησε νὰ ἐνδυθῇ τὸ μοναχικὸν ῥάσον τοῦ τάγματος τοῦ Ἀγίου Βασιλείου· καὶ ὅτι μετὰ δύο ἔτη ἐπέστρεψεν εἰς Οἰτύλον, ὅπου ἔμεινε μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του.

Λέγεται δ' ἐπίσης ὅτι ἤθελε ν' ἀκολουθήσῃ τὴν ἀποικίαν ταύτην καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Οἰτύλου, τὸν ὁποῖον ὁμως ἔνεκα τοῦ βαθύος γήρατός του ὁ πλοίαρχος δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῇ ἐν τῷ πλοίῳ του. Ὁ γηραιὸς οὗτος κληρικός, εὐρεθεὶς ἐπὶ τῆς παραλίας καθ' ἣν στιγμὴν τὸ πλοῖον πλησιέσιον ἐξήρχετο τοῦ λιμένος, μεδάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, κατηράσθη τὴν ἀποικίαν ταύτην. Οἱ Καρυᾶται, ἐν ταῖς δυστυχίαις των, ἐνθυμοῦνται πάντοτε τὴν κατάραν τοῦ ἀρχαίου τούτου θρησκευτικοῦ ἀρχηγοῦ των.

Τὸ φέρον τὴν ἑλληνικὴν ταύτην ἀποικίαν πλοῖον, μετὰ ταξιδιὸν ἡμερῶν τινῶν προσεγγίσαν εἰς Ζάκυνθον ἤραξεν ἐν τῷ λιμένι Κερί. Ἐκ δὲ Ζακύνθου, μετὰ πολλῶν ἡμερῶν ταξιδιόν, ἔφθασεν εἰς Μεσσήναν τῆς Σικελίας, ὅπου ὑπέστη ὑγειονομικὴν κάθαρσιν. Καθ' ὅλην δὲ τὴν διαμονὴν των ἐν Σικελίᾳ οἱ Ἕλληνες ἐπεσκέφθησαν πολλὰ μέρη τῆς νήσου ἐκείνης, ἡ δὲ γῆ τόσον τοῖς ἤρεσεν, ὥστε ἀπεφάσισαν νὰ μείνουν ἐκεῖ· καὶ θὰ ἔμενον, ἂν δὲν ὑπῆρχεν ἡ ἔνεκα τοῦ μεταξύ Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας πολέμου πολιτικὴ ἀκαταστασία. Ἐφεραν δὲ τὸ πλοῖον τοῦτο οἱ ἄνθρωποι, ἐκ Σικελίας ἀναχωρήσαν, εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς, πρὸ των ἀκτῶν τῆς Βαρθαρίας, καὶ ἐκείθεν εἰς Μελίτην. Ἐκ δὲ τῆς Μελίτης, μετὰ ταξιδιὸν ἡμερῶν τινῶν, ἔφθασεν ἡ ἑλληνικὴ αὕτη ἀποικία εἰς Γένουαν, τὴν πρώτην Ἰανουαρίου τοῦ 1676.

(Ἐπεταί συνέχεια)

N. B. ΦΑΡΔΥΣ

Ο ΚΑΡΟΛΟΣ ΔΑΡΒΙΝ

κατ' οἶκον

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Ἡ περίπλους.

Ὁ *Μπήγκλ* ἀπέπλευσεν ἐξ Ἀγγλίας τὸν Δεκέμβριον· ἡ περίοδος τῶν διαταγμῶν, τῆς προσδοκίας, τῶν προπαρασκευῶν κατεπόνησε πολὺ τὸν νεαρὸν φυσιοδίφην· «οἱ δύο μῆνες, οὓς διῆλθον ἐν Πλυμούθῃ, ὑπῆρξαν οἱ δυστυχέστεροι τοῦ βίου μου, εἰ καὶ ἐνησχολούμεν περὶ πολλὰ. Ἐθλιβόμην διότι ἐμελλον ν' ἀπομακρυνθῶ τῆς οἰκογενείας μου καὶ τῶν φίλων μου ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον, καὶ ἡμην λίαν μελαγχολικός· εἶχον δὲ προσέτι παλμούς τῆς καρδίας, ἐλαχίστας δὲ κεκτημένος ἱατρικὰς γνώσεις ἡμην πεπεισμένος, ὡς πᾶς ἀμαθὴς, ὅτι εἶχον καρδιαλγίαν. Δὲν ἠθέλησα νὰ συμβουλευθῶ τὸν ἱατρόν, φοβούμενος μὴ ἀκούσω ἀπόφασιν ἐμποδίζουσάν με ἴσως ν' ἀπέλθω, ἐνῶ ἐγὼ εἶχον ἀπόφασιν ἀκράδαντον εἰς τοῦτο.»

Πολλὰ ὑπέστη κατὰ τὸν πλοῦν ἐκεῖνον ὁ Δάρβιν· ἐβασανίσθη καθ' ὑπερβολὴν ὑπὸ ναυτίας, συχνάκις δὲ ἡ κακὴ τῆς ὑγείας του κατάστασις ἐθεωρήθη ὡς προσελθούσα ἐκ τῆς βλάβης, ἣν ἡ δινηκεὴς ναυτία ἐπήνεγκεν εἰς τὸν ὀργανισμόν του. Οἱ ναύαρχοι Μέλλερς καὶ Σούλλιθαν, οἵτινες ἦσαν ἀξιωματικοὶ ἐπὶ τοῦ «Μπήγκλ», διηγήθησαν ὅσα ὑπέστη ὁ ἀτυχὴς φυσιοδίφης. Ἡ ἐργασία του διεκόπτετο πάντοτε, ἡ δὲ ψυχικὴ αὐτοῦ δραστηριότης δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν συγκρατήσῃ· ἐξηπλοῦτο ἐπὶ τῆς αἰώρας του καὶ εἰργάζετο ὅσον ἠδύνατο. Τὸ δωμάτιον αὐτοῦ ἦτο λίαν στενὸ χωρὸν κατὰ τὸν Σούλλιθαν.

«Ὁ εἰς τὸ ἄκρον τῆς τραπέζης στενὸς χώρος ἦτο τὸ μόνον μέρος ὅπου ἠδύνατο νὰ ἐργασθῇ, νὰ ἐνδυθῇ, καὶ νὰ κοιμηθῇ. Ἡ αἰώρα ἔμενον ἀνηρτημένη ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν του τὴν ἡμέραν, ὅτε δὲ τὸ πλοῖον ἐσάλευετο καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ μείνῃ πρὸ τῆς τραπέζης, ἐξηπλοῦτο ἐν αὐτῇ κρατῶν βιβλίον τι.»

Ἐν τούτοις ἡ κατοικία ἐκείνη ἐπῆρκει αὐτῷ. Ὁ Δάρβιν μάλιστα ὑπεστήριξεν ὅτι τὸ ἄκρως στενὸ χωρὸν αὐτῆς τὸν ὠφέλησε, διότι συνετέλεσεν εἰς τὸ ν' ἀποκτήσῃ μεθοδικὰς ἐξεις. Ὁ βίος του παρήρχετο εἰρηνικός ἐπὶ τοῦ πλοίου· αἱ σχέσεις αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τοῦ Φιτζρόυ ἦσαν ἐξαίρετοι. Πάντες ἡγάπων τὸν «ἀγαπητὸν γεροφιλόσοφον» ὡς τὸν ἀπεκάλουν οἱ ἀξιωματικοί.

Ὁ Μέλλερς γράφει πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Δάρβιν· «Ἐπαναβλέπω διὰ τῆς φαντασίας τὸν πατέρα σας μετὰ τοιαύτης εὐκρινείας ὥσθι ἡμην μετ'